

श्री महापीरस्पामिने नमः
परमोपास्य श्रीनेमि-विज्ञान-कस्तूरसूरीश्वरंभ्यो नमः

श्रीनेमि-विज्ञान-कस्तूरसूरिस्मृति श्रौत
पुस्तिका ५

संसारना पाप-ताप - संताप - आधि - व्याधि - उपाधि -
जन्म-जरा - मरणे दूर करवा मानवमांथी महामानव-
महामानवमांथी परमात्मभाव प्राप्त करवानुं अपूर्व साधन

श्री अष्टप्रकारी देवपूजन

अेरणा हाता

प.पू.आचार्य महाराज श्री विजयचंद्रोदयसूरीश्वरं महाराज

प.पू.आचार्य महाराज श्री विजयअशोकचंद्रसूरीश्वरं महाराज

संययकार मुनि कुशलचंद्रविजयं म.

सौण्डव्य

श्री भोतीशा वाडवाग येरीटी ट्रस्टना ज्ञान भाता तरइथी

प. पू. साधु-साध्वीं महाराजश्रीओ तथा ज्ञान बांडारोने लेट

बुलेथर, पांजरापोण कम्पाड-३, मुंअध-४०० ००४.

संवत्. २०३७

आवृत्ति- थोथी

सन्ने- १९८०

-: શ્રી વિજય નેમિ-વિજ્ઞાન-કસ્તૂરસૂરિ સ્મૃતિ શ્રેણિઓ :-

(પ્રકાશન પ્રારંભ-સં. ૨૦૩૩ પ્રાર્થનાસમાજ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.)

શ્રેણિ નંબર	પુસ્તિકાનું નામ	આવૃત્તિ	કુલ સંખ્યા
(૧)	શ્રી છ કૃત'બ્યોત્તી મંગલમય નિયમાવલી	આઠ	૧૯૦૦૦
(૨)	નવકારમંત્ર આરાધના-પ્રભાવ	ત્રણ	૧૨૦૦૦
(૩)	પાવીસ અભક્ત્યો-બત્રીસ અનંતકાવ	પાંચ	૧૫૦૦૦
(૪)	માનવભવમાં માર્ગાનુસારીના ૩૫ ગુણો	ચાર	૧૩૦૦૦
(૫)	શ્રી અષ્ટ પ્રકારી દેવપૂજન વિધિ	ચાર	૧૩૦૦૦
(૬)	ગૃહસ્થ ધર્મ'ના પાર પ્રતો	ચાર	૧૩૦૦૦
(૭)	દેવાની શુદ્ધિ-ગૈત્રિ ચાર ભાવનાઓ	ત્રણ	૧૨૦૦૦
(૮)	શ્રી અચિંત્ય ચિંતામણી સામાયિક	ત્રણ	૧૨૦૦૦
(૯)	મહામંગલકારી તપોધર્મ'ને વીસ સ્થાનક તપ	ચાર	૧૩૦૦૦
(૧૦)	અંતિમ સ્ત્રમાધિ મરણ	ત્રણ	૧૨૦૦૦
	• દશ પુસ્તિકાની મામ'દર્શીકા (પ્રશ્નોત્તરી)	એક	૩૦૦૦
	• એક લાખ સાડત્રીસ હજાર કુલ સંખ્યા : ૧,૩૭,૦૦૦		

-: પાંચમી પુસ્તિકાના આઠ ચિત્રનો પરિચય :-

ચિત્ર નંબર ૧- પૂજનાં ઉપકરણો-પ્રભુજના દર્શન તેમજ ચાંદલો કેમ કરવો ! તેના દર્શ્યો.

ચિત્ર નંબર ૨- ત્રણ નિસીદ્ધિ કયાં કયાં બોલવી તેના દર્શ્યો.

ચિત્ર નંબર ૩- પ્રદક્ષિણા અને પ્રણામ કેમ કરવાં તેના દર્શ્યો.

ચિત્ર નંબર ૪- અંગ પૂજન-અગ્ર પૂજન અને ભાવ પૂજના દર્શ્યો.

ચિત્ર નંબર ૫- જન્મ આવસ્થા રાજ્યાવસ્થાને શ્રમણ્યાવસ્થાના દર્શ્યો.

ચિત્ર નંબર ૬- દિશાત્રિક-મુદાત્રિકને પ્રાણીધાનત્રિકના દર્શ્યો.

ચિત્ર નંબર ૭- માંડવગદના મંત્રી પેયઠંશાહની પૂજનાં એકામ્રીના દર્શ્યો.

ચિત્ર નંબર ૮- રખારીના છોકરાની પૂજના નિયમમાં દરઠા અને નેથી દેવપાલ રાજ અને તેના દર્શ્યો.

जिनेषु कुशलं चित्तम्, तन्नमस्कार एष च ।
प्रणामादि च संशुद्धि, योग बीजमनुत्तमम् ॥

जिनेश्वरने विषे कुशल यिने-भूखुं. ~~...~~
जिनेश्वरने वयनथी ~~...~~ ~~...~~
जिनेश्वरने कायाथी प्रणाम करवा.

ते त्रये योगभीज (भोक्षभीज) उत्तममां उत्तम छे.
(प. पू. श्री हरिबाद्रसूरीश्वर छ म) -योगसमुच्चय

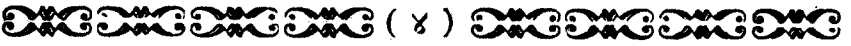
-: प्रा स' गि क :-

दर्शनात् दूरित ध्वंसि, बंदनात् वांछितप्रदः ।
पूजनात् पूरकः श्रीमान्, जिनसाक्षात् सुरदुम ॥

दर्शनथी दुःખने नाश थाय छे. वंदनथी वंछित इण भजे छे,
पूजनथी पूज्य पनाय छे, जिनेश्वर साक्षात् कइपवक्ष छे,

देव पूज शा भारे ?

- + संसारमां राग-भहारान्, यकवर्ती के अग्रजोपति के कुरोडपतिने पण्य शांति नथी. कोषने दुःખ पुत्रवुं, श्रीवुं, शरीरवुं, धनवुं, अपयश वजेरे अनेक दुःખोनी परंपरा संसारमां छे. ओक ओछी थाय त्वा भीज उपाधी जेनी थाय छे. महापुरुषोअे संसारने अधुरो जे न्ण्यवेस छे.
- + जे संसारमां सुख लागे छे, ते सुख ओ सायुं सुख नथी, परंतु भ्रमण, धंर धनुष, पाष्पीता परपोटा जेवुं सुभाभास छे. (ओक कवि कहे छे)
जो सुख को तुं सुख कहे, वो सुख तो सुख नहि ।
वो सुख तो दुःख का मूल है, सुख है अविनाशीमाहि ॥
- + सायुं सुख छे कयां? -कर्मनी मुकतावस्था भोक्ष ते सायुं सुख छे
देवोमां धर्मा-अदेभास छे. पोताना करता वधारे सुष्मी देवने जेध-पोताने ओखुं लागे छे जेथी तेभने शांति नथी. देवो मरीने पृथ्वीकाय-अपकाय ने वनस्पतिकायमां प्रायः मोटा भागना देवो उत्पन्न थध देवलव हारी नय छे. नारकी सहाय दुःખमां पडेका छे अने तिय'यो जे पराधीन छे, जे विवेक हिज छे तेने-आपणे संसारमां नजरे जेध रखा छीअे.
- + देव-नारकी-तिय'य ने मनुष्य-यारे भतिमां कोषने पण्य सुख नथी. भोक्ष जे कर्मथी मुकतावस्था ते पायमी भतिमां सुख छे, जे आवेस जतु नथी. ने पण्य जन्म भरषु करवां पडता नथी.

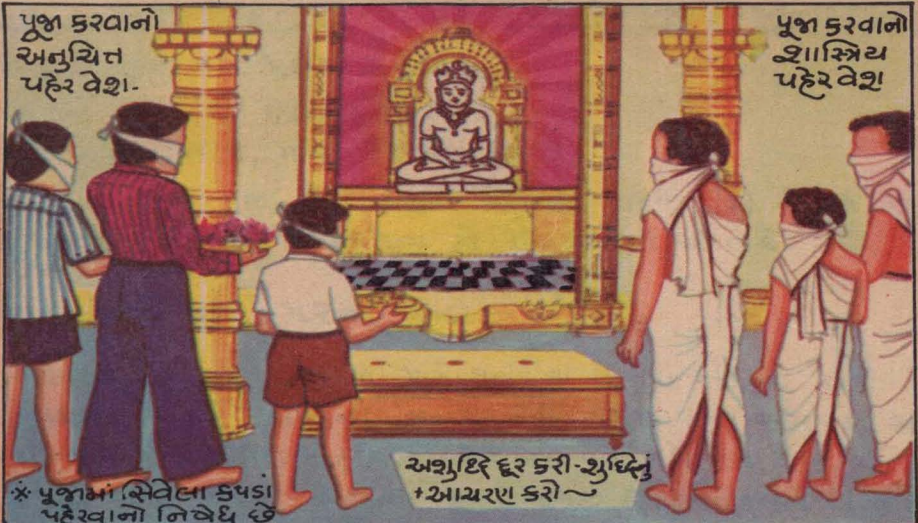
- * જેઓ વીતરાગ - પરમાત્મા - સર્વજ્ઞ - બિનેશ્વર તરીકે ઓળખાય છે તેઓ સૌ આપણા જેવા હતા તેઓ કમઘ્યા મુક્ત ખની આપણને સુખી થવાનો માર્ગ ખતાવેલ છે, તે માર્ગે આપણે ચાલીએ તો આપણે સર્વજ્ઞ કેવળી પરમાત્મા ખનીએ.
- * ડાકટર-વકીલ કે વ્યાપારી ખનવું હોય તો તેવું જ્ઞાન મેળવી વતનમાં મૂકીએ તો તે વસ્તુના નિષ્ણાત ખનીએ; તેમ આપણે પણ સંસારના દુઃખથી મુક્ત થવું હોય તો તે અજેનું જ્ઞાન મેળવી વતનમાં મૂકીએ તો આપણે તેના જેવા ખની શકીએ છીએ.
- * આપણે સૌ ધર્મમાં ખાજક છીએ. જ્યાં સુધી ચાલતા ન થઈએ ત્યાં સુધી આલંખન તરીકે આકૃતિ ને અક્ષર એટલે જિનમૂર્તિ ને જિનાગમનું આલંખન લેવું જોઈએ. જેમ ખાજપોથીમાં “અ” ની સમે અબજર, “બ” ની સમે ખજહનું ચિત્ર જોઈ ખારાખડી શીખ્યા હતા. હવે તેની જરૂર નથી, તેમ આપણું સુખ મેળવવા આકૃતિ તરીકે મૂર્તિ, અક્ષર તરીકે પ્રજુના વચનોનું આલંખન લઈ સુખ મેળવવાનું છે, જેથી દેવપૂજન કરવાનું છે.
- * જેને જે મેળવવું હોય તેનું આલંખન લઈ તેના પ્રતિ પ્રીતિ, ભકિત, ખહુમાન, પૂજન વગેરે કરવું જોઈએ “દેવપૂજન” શી રીતે કરવું તેની વિધિ, સમજણ, જ્ઞાનમાં ખતાવેલ છે. તે મુજબ આપણે પણ કરી જોઈએ. અવિધિએ કરવાથી તેનું જ્ઞાન ખરાખર મળે નહિ, માટે વાંચી, સમજી, વિધિનો અવચ્ય ઉપયોગ રાખવો. જેથી ધષ્ટ વસ્તુ મેળવીએ.

જિનપૂજના એ પ્રકાર :

સગુણ ઉપાસના અને નિર્ગુણ ઉપાસના :

- સગુણ ઉપાસનામાં * મૂર્તિ-આકૃતિની અષ્ટ પ્રકારી પૂજ કરાય છે તે છે તે સાતમા ગુણ ઠાણા સુધી ચિત્તની સ્થિરતા માટે આકૃતિને મૂર્તિનું આલંખન લઈ કરવાની છે.
- * નિર્ગુણ ઉપાસના * માત્ર પરમાત્માનું ધ્યાન અને ચિંતન કરવાથી થાય છે, તે આઠમા ગુણઠાણાથી ઉપર ચઢવા માટે ધ્યાનનો માર્ગ છે ત્યાં સગુણ ઉપાસનાની જરૂર નથી. સ્થિરતા ને એકાગ્રતા પછી નિર્ગુણ ઉપાસના છે જેથી ખાજજીવો માટે આલંખન તરીકે મૂર્તિની સગુણ ઉપાસના કરવાની છે જે પ્રાયશિક્ષક માટે ખહુ જ ઉપકારક છે દ્રવ્યપૂજન કરતાં જાવ ઉત્પન્ન કરવાનો છે.
- * સીનેમા-ટી. વી. માં પણ અક્ષરો અને આકૃતિની જહ્ડી અસર થાય છે અને જેટલી સારી વસ્તુની અસર જહ્ડી થતી નથી જેથી વારંવાર અક્ષર તરીકે પ્રજુનું નામસ્મરણ અને આકૃતિ તરીકે મૂર્તિનું આલંખન લઈ પૂજ-ભકિત-ખહુમાન કરવાથી તેના ગુણો આપણામાં લાવવા માટે સગુણ ઉપાસના કરી સંસારના પાપ-તાપ-સંતાપ દૂર કરવાના છે ને શાંતિ સમતા અને સમાધિમય જીવન ખનાવવા પૂજન કરવાનું છે.

પુજા કરવાનો
અનુચિત
પહેર વેશ.

પુજા કરવાનો
શુભ્રિય
પહેર વેશ

અશુદ્ધિ દૂર કરી-શુદ્ધિ
+ આચરણ કરો ~

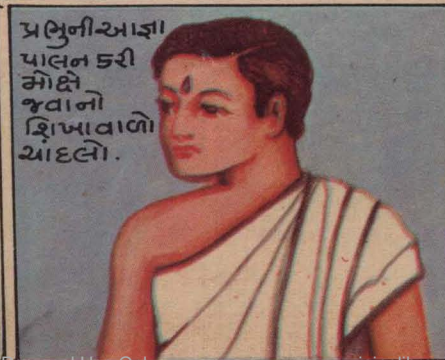
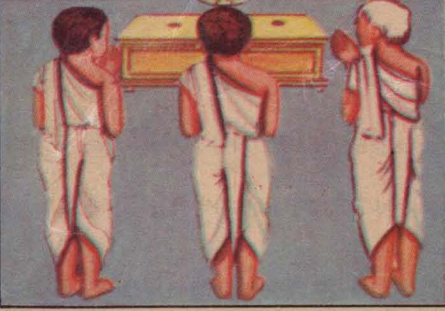
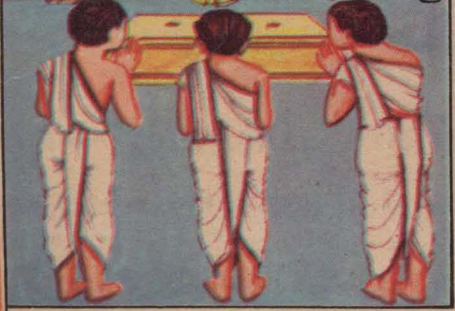
* પુજામાં સિવેલા કપડા
પહેરવાનો નિવેદ્ય છે

પુજા
કરવાની
ખોટી
પદ્ધતિ
+
પ્રભુના
દર્શન
કરવારને
અતરાય
પડે
તે રીતે
પુજા
કરવા
ઉભા
રહેવું
નહિ.

પુજા
કરવાની
સાચી
પદ્ધતી
+
પ્રભુના
દર્શન
થાય
તે રીતે
પુજા
કરવા
ઉભા
રહેવું.

સંસાર ભ્રમણો
નો યાદલો
કરવાની
ખોટી
પદ્ધતી

પ્રભુની આજ્ઞા
પાલન કરી
કોઈને
જવાનો
જિખાવાલો
યાદલો.

❖ પ્રભુની પુજના પાંચ પ્રકાર :-

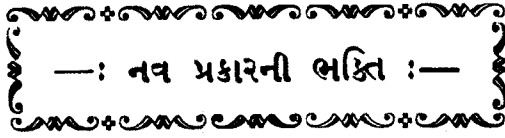
પુષ્પાચ્ચર્ચા તવાજ્ઞા ચ. તદ્વ્ય પરિ રક્ષણમ્ ।

ઉત્સવા તીર્થ યાત્રા ચ, ભક્તિઃ પંચ વિધાજિર્ન ॥

[૧] ચંદન પુષ્પ પુજા [૨] પ્રભુની આરાતું પાલન [૩] દેવદ્રવ્ય રક્ષણ
[૪] ઉત્સવો-મહોત્સવો [૫] તીર્થયાત્રા એ પાંચ પ્રકારની ભક્તિ છે.

❖ એકલવ્યની મૂર્તિ પરની શ્રદ્ધા :-

એકલવ્ય ભીષ્મ હતો, દ્રોણાચાર્ય પાસે ધનુર્વિદ્યા શીખવા ગયો, ના કાધી. તેણે દ્રોણાચાર્યની મૂર્તિ માટીની બનાવી તેની સન્મુખ રાખી સમર્પણ ભાવ રાખી ધનુર્વિદ્યા શીખી અર્ચન કરતાં આત્મજ વધી ગયો તેમ પ્રભુ મૂર્તિનો સમર્પણ ભાવ સાક્ષાત્ પરમાત્મા છે તે સમજી ઉપાસના કરીએ તો તે રીતે સમર્પણ જોઈએ. જેમ નાનો છોકરો પોતાની માતા પ્રત્યે સમર્પણ ભાવ રાખે છે જેથી મા વાતસલ્યથી તેને મોટા કરે છે તેમ પ્રભુ પ્રત્યેના સમર્પણ ભાવ સાક્ષાત્ પરમાત્માપદ પ્રાપ્તિ સુધી લઈ જાય છે.

^૧ શ્રવણ - ^૨ કીર્તન - ^૩ સ્મરણ - ^૪ વંદન - ^૫ પુજન - ^૬ અર્ચન.
^૭ દાસ્યભાવ - ^૮ મૈત્રિભાવ - ^૯ આત્મનિવેદન

અન્ય ધર્મમાં “નવધાભક્તિ” તરીકે કહેવાય છે તેમ પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ કહેવાય છે.

- ❖ શ્રવણ-કીર્તન અને સ્મરણ ❖ એ ત્રણે “અક્ષર”ના આલંબનથી પ્રભુભક્તિ કરાય છે.
- ❖ વંદન પુજન અને અર્ચન ❖ પ્રભુની મૂર્તિ-આકૃતિના આલંબનથી પ્રભુ ભક્તિ કરાય છે.
- ❖ દાસ્યભાવ, મૈત્રિભક્તિ અને આત્મનિવેદન ❖ એ ત્રણ પ્રભુનું નિરાલંબન ધ્યાન છે.

(૧) શ્રવણ ❖ પ્રભુનું નામ સાંભળવું-જોલવું તે.

જે આપના કાન ઉપર સતત ટકોરા પાડે તો તેનું ચિંતન આપના મન ઉપર સ્વભાવિક રહ્યા કરે છે અને એના પ્રત્યે આકર્ષણ થયા કરે છે.

અવશ્ય-ચિંતનથી શ્રદ્ધા અને પ્રીતિ ઉત્પન્ન થાય છે તે અવશ્ય પ્રથમ પમથીયું છે.

પ્રભુના જ્યાં જ્યાં શુભો અને કાર્યોના શુભમાન થતાં હોય એવા સ્થળે જવાથી પ્રીતિ ઉત્પન્ન થાય છે, પ્રીતિનો અંકુર ધીમે ધીમે ફૂટે છે અને પછી શ્રદ્ધા અને પછી ભક્તિનો આકાર લે છે.

પ્રારંભમાં શ્રદ્ધા નહિં જાગે તો પણ અવશ્યથી આનંદની ઉમીં થાય છે અને પ્રભુ પ્રત્યે ભક્તિનો પ્રાદુર્ભાવ અવશ્યથી અવશ્ય થાય છે.

(૨) કીર્તન * સંસારિક બાબતોમાંથી મન કાઢી રતવન સજ્જાય, ભાવના વગેરે સામગ્રીવાથી ભગવાનમાં ધ્યાનમાં તદ્દલીન થવાય છે તે કીર્તનથી સંસાર ભૂલી જવાય છે. પ્રભુના ખાલ-અખ્યંતર શુભોના રતવનો-વશ્યનો કીર્તનમાં આવે છે.

અન્ય દર્શનીના કીર્તનકારો તુકારામ, નરસીંહમહેતા, નમંદકવી, મીરાંદેવી વગેરેના કીર્તનમાં જામ લેનારાઓ તદ્દલીન થઈ જતાં જે અવશ્ય પછીનું ખીજી પ્રભુ ભક્તિનું પમથીયું છે.

આપણામાં પણ પેઠઠકુમાર, નાગકેતુ, શ્રીપાલમયણાની તદ્દલીનતાના દ્રશ્યો છે અને આપને સૌને દિવસની પૂજામાં અને રાત્રિની ભાવનામાં કેવી! તદ્દલીનતા આવે છે તેનો અનુભવ સૌને થાય છે.

(૩) સ્મરણ * પ્રભુનું નિત્ય સ્મરણ કરવાથી મનુષ્ય સર્વ દુઃખ ભૂલી જાય છે. રતવન-સ્તોત્રો-સ્તુતિ વગેરે મોટે બોલવાનો પ્રકાર છે જ્યારે સ્મરણ અને ચિંતન-ધ્યાન એ સ્મરણ શક્તિનો પ્રકાર છે.

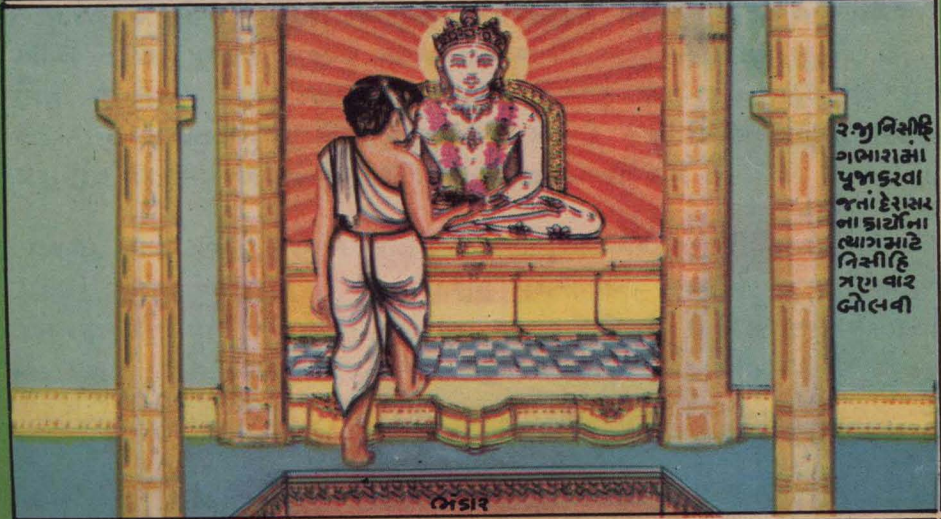
* દરેક ધર્મમાં નીકારવાળી માળા-જાપ કરવાને મહત્વ આપેલ છે જેનું નિત્યસ્મરણ. ચિંતન થાય-જાપ જવાય એટલે તેની સાથે સ્નેહ બંધાય છે.

* યોદ્ધા પૂર્વીઓ મહારાજાની પુરૂષો પણ પ્રભુના નામ સ્મરણ કરે છે અને અંતિમ સમયે પ્રભુનું નામસ્મરણ જ કરાવવા ખાલ પ્રખ્યાત કરે છે. જેથી પોતાનું સમાધિ મરણ થાય તે મારે પ્રભુનું નામસ્મરણ ધરવે છે.

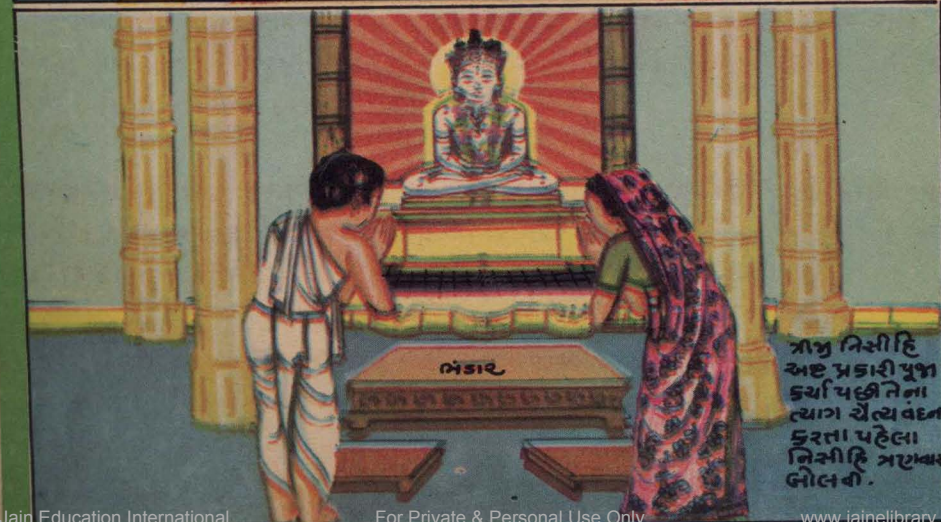
અવશ્ય કીર્તન તે સ્મરણ એ ત્રણ પ્રભુના નામથી અક્ષરના આલંબનથી આરાધના કરાય છે.

૧લી
નિસાહિ ત્રિક
દેરાસર માં
પ્રવેશ કરતા
અંસારી કાર્યો
ના ત્યાગ માટે
નિસીહિ એમ
તણવાર
બોલવી.

૨મી નિસીહિ
ગભારામાં
પૂજા કરવા
જતાં દેરાસર
ના કાર્યોના
ત્યાગ માટે
નિસીહિ
તણવાર
બોલવી

૩મી નિસીહિ
અષ્ટ પ્રકારી પૂજા
કર્યા પછી તેના
ત્યાગ એવ્ય વદન
કરતા પહેલા
નિસીહિ તણવાર
બોલવી.

(૪) વંદન +

વંદનને નમસ્કારથી અભિમાન-અહંકાર ને સર્વ ઓછા થાય છે અને આદર-નત્રતા-વિનય-વિવેક જીવનમાં આવે છે.

માનવીએ જેનું શરણ સ્વીકારેલ છે તેના પ્રત્યે આદર ને ભક્તિ રાખે છે અને યથા વ્યવહાર વિનયતાપૂર્વક કરે છે જેથી ભદ્રીકતા-સરળતા-મૃદુતા જીવમાં પ્રગટ થાય છે.

અન્ય ધર્મમાં વંદનથી દશ અશ્વમેધ યજ્ઞનું ફળ પતાવેલ છે.
[વંદન એ પ્રભુ ભક્તિનું ચોથું પદથિયું છે]

(૫) પૂજા + (સેવા) પ્રભુના ચરણની સેવા ભક્તિ અષ્ટપ્રકારી પૂજા વગેરે કરીએ છીએ તે છે. પૂજાથી પ્રભુની નજીક જવાય છે. બહુમાન પ્રીતી માર્ગ છે. માતા-પિતા-વડીલોની સેવા ભક્તિ કરવાથી તેમની પ્રસન્નતા-આશીર્વાદ મળે છે. શેઠ-રાજા-પ્રધાનની પણ સેવા કરવાથી તે પ્રસન્ન થાય છે તેમ પ્રભુની ગેરહાજરીમાં પ્રભુમૂર્તિની સેવા ભક્તિ કરવાથી મનની પ્રસન્નતા મળે છે.

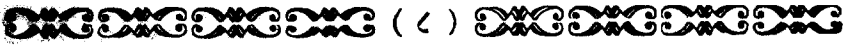
(૬) અચ્યંન + પ્રભુનું અચ્યંન અંગપૂજા-અમ્રપૂજા-અષ્ટ પ્રકારી-સત્તર ભેદી-એકવીસ પ્રકારી વગેરે દ્રવ્ય પૂજા છે. પરંતુ પ્રભુનું પૂજન મન-વચન ને કાયાથી તેમના વચનો જીવનમાં ઉતારવા તે છે, પ્રભુએ જીવેલું જીવન ને તેમને ઉપદેશ જીવનમાં ઉતારવાનો છે. પ્રભુની પૂજા કરનાર કોષ્ઠનું દિલ દુભાવે નહિં. દયાભાવ સર્વ પ્રત્યે રાખે આત્મ વત સર્વ ભૂતેષુ મૈત્રી ભાવ જીવનમાં ઉતારે તે અચ્યંન-ભક્તિનું એ દ્રવ્ય પૂજા કરી પછી ભાવ લાવવાનો છડું પગથીયું છે.

* રામ વનવાસે મયા ત્યારે ભરતે જીણાણું કે હું રાજ્ય માઠી ઉપર નહિં એણું પરંતુ આપની પાદુકા આપો હું તેની સ્થાપના કરી રાજ્ય આપના વતી કરીશ. કેવો ! ભરતનો આદર્શ ને ભક્તિ ભાવ ?

* પ્રવણકુમારે પોતાના માપાપને કાવડમાં એસાડી ૬૮ તીર્થની યાત્રા કરાવી ભક્તિ કરી હુતી દ્રવ્ય ભક્તિ પણ ભાવ લાવવાનું સાધન છે સેવા-ભક્તિ એ પરમપદ પામવાનું પાંચમું પગથીયું છે.

(૭) દાસ્ય ભાવ + પ્રભુનું દાસપણું થવામાં એક આનંદ આવે છે. વંદનને જેમ નટ નચાવે તેમ વાંદરો નાચે છે તેમ માનવી પ્રભુએ કહેલા માર્ગે વર્તન કરવ્ય શકે છે.

શેકનું દાસપણું અનેક ભવોમાં ક્યું તો સંપત્તિ મળી પરંતુ પ્રભુનું દાસપણું ભવોભવના પાપો દુર કરી પરમપદને આપે છે તેમ માની આજ્ઞા શિરસાવંઘ કરી આનંદ માને છે સાતમું પત્રથીયું દાસભાવનું છે "તાર હો તાર પ્રભુ મુજ સેવક બાણી.

(૮) મૈત્રિભાવ + ભગવાનને ભગત બંનેનો પરસ્પર મિત્ર ભાવ બને છે.

"રૂપબ જિણુંદ શું પ્રીતડી, કિમ કીજે હો ચતુર વિચાર?"

"બાળપણે આપણ સસનેહી, પ્યારા રમતા નવ નવે વેશે"

આ પ્રકારના રતવનો મૈત્રી ભાવના છે.

* કૃષ્ણ અને સુદામાનો પરસ્પર મૈત્રીભાવ હતો જેથી તેનું દારિદ્ર દૂર થયું હતું શ્રીકૃષ્ણ અને અર્જુનનો મિત્રભાવ સમભાવ હતો. કૌરવ-પાંડવના યુદ્ધમાં વિજય થયો હતો.

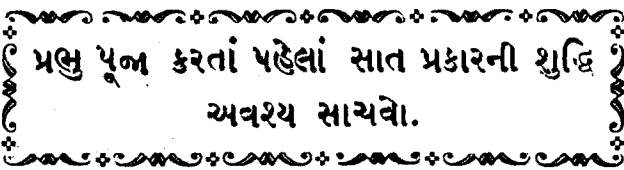
તેમ પ્રભુ પ્રત્યેનો સમભાવ પોતાના જેવો બનાવે છે બેદભાવ નષ્ટ થાય છે તે આહમું પગથીયું ભક્તિનું છે.

(૯) આત્મ નિવેદન + સમર્પણ ભાવ છે પાંચ ઈન્દ્રિય-ધર-પુત્ર ધન વગેરે સર્વ ખીભ માટે સમર્પણ કરવાનું છે. મોદમૂર્છાનો ત્યાગ કરવાનો છે પછી તાર કે માર રહેવું નથી.

કુમારપાળને હેમચંદ્રાચાર્ય-સંપ્રતિ એ બંનેરી આર્યોરક્ષિતસૂરિ-મૃગાવતીની પ્રભુ પ્રત્યેની ભક્તિ કેવી? વસ્તુપાળ તેજપાળ વગેરેનો સમર્પણ ભાવ જ્વલંત ઉદાહરણો છે.

તેમને પરમાત્મા સિવાય કાંઈ દેખાતું નથી. સાચા પ્રેમનું લક્ષણ છે અને અન્ય ધર્મમાં પ્રેમલક્ષણો ભક્તિ જણાવી છે.

"વિહરમાન ભગવાન સુણો મુજ વિનંતી"- "હમમગન બયે પ્રભુ" તેમજ આત્મ નિવેદન "રતનાકર પચ્ચીસી" વગેરે જેમાં ખીજે વિકરૂપ દેખાતો નથી નિખાલસ ભાવનું આત્મ નિવેદન છે. તે નવમું પત્રથીયું છે.

* મન શુદ્ધિ-વચન શુદ્ધિ-શરીર શુદ્ધિથી ચિત્તની પ્રસન્નતા રહે છે, માટે પૂજ કરતાં શુદ્ધિ સાચવવી જોઈએ.

પૂ. શ્રી આનંદધનજી મહારાજ કહે છે:

(ચિત્ત પ્રસન્ને રે પૂજન ફળ કેહું રે

પૂજ અખંડિત એહ.

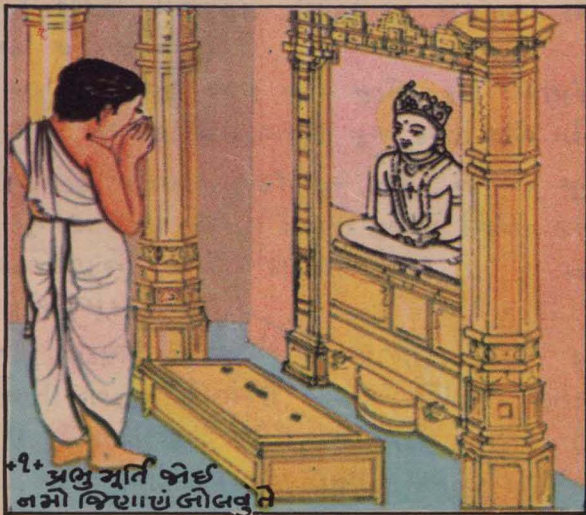

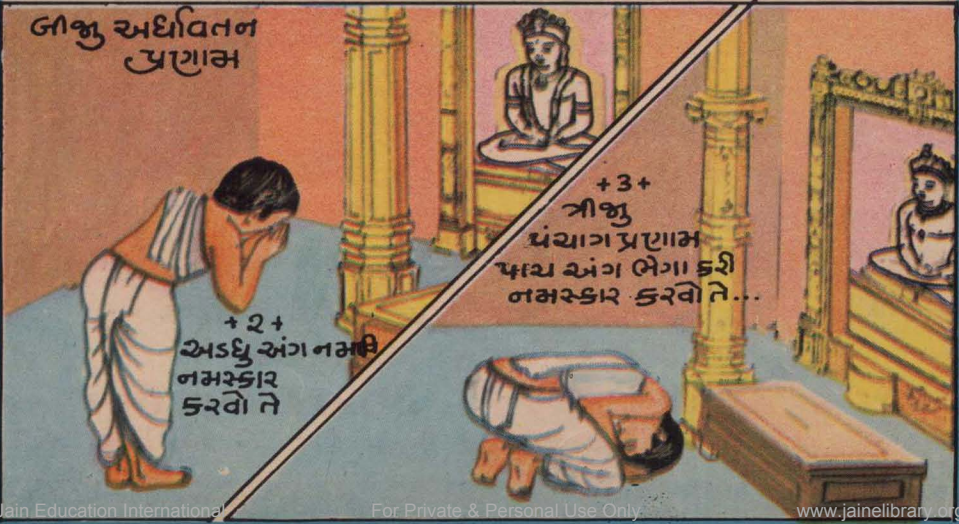
+૧+ પહેલું અંગલી લલિત પ્રણામ દુરાસર જોઈ નમો જિણાણું જોલવું.

(૨) જીજ્ઞુ પ્રણામ ત્રિક પ્રણવાર પ્રભુને પ્રણામ કરવો તે....

+૧+ પ્રભુ મૂર્તિ જોઈ નમો જિણાણું જોલવું તે

જીજ્ઞુ અર્ધવિતન પ્રણામ

+૨+ અડધું અંગ નમસી નમસ્કાર કરવો તે

+૩+ ત્રીજું પંચાંગ પ્રણામ પાચ અંગ ભેગા કરી નમસ્કાર કરવો તે...

—: સાત શુદ્ધિ :—

અંગ વસન, મન ભૂમિકા, પૂજોપકરણ સાર,
ન્યાય દ્રવ્ય વિધિ શુદ્ધિતા શુદ્ધિ સાત પ્રકાર.

૧ અંગ શુદ્ધિ :- ✧ પ્રથમ શરીર શુદ્ધિ થાય તેટલું જ પાણી ઘીની જેમ સ્નાન માટે વાપરવું. તળાવમાં, સરોવરમાં, નદીમાં પડીને નહાવાથી અનેક જીવોની હિંસા થાય છે. સ્નાન પૂરતું જ પાણી ડોલમાં લઇ વાપરી શરીર શુદ્ધિ કરવી.

૨ વસ્ત્ર શુદ્ધિ :- ✧ પૂજનાં વસ્ત્રો અલગ જુદાં રાખવાં, જેનાથી માતરું, સ્થંડીલ કરવા નહીં. વસ્ત્રો સફેદ, વખર સાધિકાં-સ્વચ્છ શુદ્ધિ પૂર્વક રાખવાં.
✧ પુરુષોએ ધોતિયું ને ખેસ બે જ વસ્ત્રો વાપરવા અને સ્ત્રીઓ ત્રણ વસ્ત્રો ને શમાલ વાપરવો. (પાટલુન, શુશકોટ વગેરે સીવેલાં કપડાં પહેરાય નહિ).
✧ મુખકોશ, નાક અને મોઢું બંધ આઠ પડનો કરી બાંધવો, જેથી નાક અને મુખનો શ્વાસ પ્રજ્વળે પૂજા કરતાં લાગે નહિ.

૩ મન શુદ્ધિ :- પૂજા કરતાં મનના ખરાબ વિચારો દૂર કરી, જે જે પૂજા કરે તે તે પૂજના દોહા બોલતાં પ્રભુના શુભોત્ત્વ ચિંતન કરવું.

૪ ભૂમિ શુદ્ધિ :- દેરાસરમાં કાળે પૂજો (કચરો) કાઢ્યો ન હોય તો તે કાઢી પૂજાની વસ્તુઓ મૂકવી-લેવી.

૫ ઉપકરણ શુદ્ધિ :- પૂજાની થાળી, વાડકી, ચંદન, ધૂપ, ચોખા, નૈવેદ્ય, ફળ વગેરે વાપરવાની વસ્તુઓ ચોખ્ખી, સારી ને કિંમતી પોતાની લાવી વાપરવી. કિંમતની કસર કરીને હલકી વસ્તુ વાપરવી નહિ. ધર્મકાર્યોમાં વાપરવાના પૈસા ન્યાયથી ઉપાજાવેલાં કરેલાં વાપરવા, અનાતિ, અન્યાય વગેરેના પૈસા વાપરવા નહિ. પૂજા પોતાના સ્વદ્રવ્યથી જ કરવી.

૬ દ્રવ્ય શુદ્ધિ :- દેરાસર જવા નીકળ્યા પછી સંસારી વિચારો કરવા નહિ, તેમજ સંસારી કાર્યો માટે પાછા જવું નહિ. અશુદ્ધ વસ્તુનો સ્પર્શ ન થાય તે રીતે જઇ, વિધિપૂર્વક અષ્ટ પ્રકારી પૂજા કરવાથી અપૂર્વ લાભ થાય છે.

પૂજનનું ફળ :-

ઉપસર્ગાઃ ક્ષયં યાન્તિ, છિન્નંતેવિધનવહ્લયઃ,
મનઃ પ્રસન્ન તામેતિ, પૂજ્યમાને જિનેશ્વરે ॥

શ્રી જિનેશ્વરની પૂજા કરવાથી :- ઉપસર્ગોના નાશ થાય છે, વિધોની વેલડીઓ છેદાઈ જાય છે અને મનની પ્રસન્નતા મળે છે.

-: પ્રભુ પૂજા કરતાં સાચવવાની દશ ત્રિકા :- (દેવવંદનભાષ્ય)

- + ત્રિક એટલે દરેક વસ્તુ ત્રણ ત્રણ વાર કરવાની તે.
- + નિસીદિ ત્રિક-પ્રદક્ષિણા ત્રિક-પ્રણામ ત્રિક-પૂજા ત્રિક-
૧ ૨ ૩ ૪
- અવસ્થા ત્રિક-દિક્ષા ત્રિક-ભૂમિપૂજન ત્રિક-આલંબન ત્રિક-
૫ ૬ ૭ ૮
- મુદ્રા ત્રિક-પ્રાણિકાન ત્રિક-
૯ ૧૦

૧ પહેલી નિસીદિ ત્રિક :-

- + પહેલી નિસીદિ :- દેરાસરના કુખ્ય ખાસણે પ્રવેશ કરતાં નિસીદિ-નિસીદિ ત્રણવાર બોલવી. સંસાર સંખંધી તમામ કાર્યો વિચારવા-બોધવા ને કરવાનું નિષેધ માટે બોલવાની છે.
 - + બીજી નિસીદિ :- દેરાસરજીના મહારામાં પૂજા કરવા જતાં-દેરાસર સંખંધ કાળે કાઢવો, અંદન ધસવું વગેરે કાર્યનો ત્યાગ કરવા માટે નિસીદિ-નિસીદિ-નિસીદિ બોલવાની છે.
 - + ત્રીજી નિસીદિ :- અષ્ટ પ્રકારની પૂજા કર્યા પછી ચૈત્યવંદન કરતા પહેલ દ્રવ્ય પૂજા નહિ કરવા માટે નિસીદિ-નિસીદિ-નિસીદિ ત્રણ વાર બોલવાની છે.
- ### ૨ બીજી પ્રદક્ષિણા ત્રિક :-
- પૂજા કરતા પહેલાં, સ્તુતિ કર્યા પછી પ્રભુનું જમણી બાજુથી દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રની આરાધના અને જનમ જરા-મરણ નિવારણ માટે ત્રણ વાર પ્રદક્ષિણા દેવાની છે.

૩ ત્રીજી પ્રણામ ત્રિક :-

- (૧) અંજલિબદ્ધ પ્રણામ :- પ્રભુમૂર્તિ જોતાં બે હાથ જોડી દશ આંગળી ભેગી કરી 'નમો જિણાણુ' બોલી પ્રણામ કરવા તે.
- (૨) અર્ધાવનત પ્રણામ :- અઠધું શરીર નમાવી બે હાથ જોડી પ્રણામ કરવા તે.
- (૩) પંચાંગ પ્રણામ :- બે હાથ, બે હાથ ને મસ્તક એ પાંચ અંગ ભેગી કરી પ્રણામ કરવા તે.

૪ ચોથી પૂજા ત્રિક :-

- (૧) અંગ પૂજા :- પ્રભુની મૂર્તિને અઠકીને પૂજા કરાવ તે, જળ પૂજા અંદન પૂજા ને ફૂલ પૂજા એ ત્રણ અંગ પૂજા છે.
- (૨) અગ્ર પૂજા :- પ્રભુ સન્મુખ કરાવ તે ધૂપ પૂજા, ઠીપક પૂજા, અક્ષત પૂજા નૈવેદ્ય પૂજા, ફળપૂજા એ પાંચ અગ્ર પૂજા છે.

અહીં પ્રકારી પૂજા

૩ ભાવ પૂજા.
ચૈત્ય વંદન કરાય તે...

+૫+ દીપ પૂજા

૩ અન્ન પૂજા પ્રભુજીની સમુખ કરાય છે. +૪+ દૂધ પૂજા

પૂજાચિત્ર

૩ અંગ પૂજા પ્રભુજીને સ્પર્શ કરાય તે. +૧+ જળ પૂજા

+૨+ વંદન પૂજા

+૩+ ફૂલ પૂજા

+૬+ અક્ષત પૂજા, ડાંનેવેધ પૂજા +૮+ ફૂલ પૂજા

૩ ભાવ પૂજા ચૈત્ય વંદન કરાય તે

અહીં પ્રકારી પૂજા

ભાવ પૂજા :

(૩) ત્રણ અંગ પૂજા, ત્રણ અમ્રપૂજા કર્યા પછી-ચૈત્યવંદન-સ્તવન-રત્નિ વગેરે કરાય તે ભાવ પુજા છે. (વધુ વિગત આમળ પેદજ વાંચો.)

**૫ પાંચમી અવસ્થા ત્રિકે:- જન્માવસ્થા-રાજ્યાવસ્થા
અમણાવસ્થા.**

(૧) જન્માવસ્થા: પ્રભુનો અભિષેક કરતી વખતે મેરુ પર્વત ઉપર ધન્દ્રો, દેવો અભિષેક કરે છે તે મુજબ હું પણ મારા કર્મનો નાશ કરવા પ્રભુનો અભિષેક કરું છું. તેમ કરતાં જન્માવસ્થા ચિંતવવાની છે.

(૨) રાજ્યાવસ્થા: ચંદન-કૂચ-આભૂષણ-અલંકારો સહિત પ્રભુને જોઈ રાજ્યાવસ્થા ચિંતવવાની છે.

(૩) અમણાવસ્થા: પ્રભુજનું દેશ સહિત મસ્તક જોઈ=પ્રભુ હું તમારા જેવો અમણ કરવારે જનું? તે અમણાવસ્થા ચિંતવવાની છે.

**૬ છઠ્ઠી દિશા ત્રિકે:-ઊચું-નીચું-આડું અવળું-ડાબી પાણુ-જમણી પાણુ-
પાછળ વગેરે ત્રણ દિશા ઠોડી સન્મુખ જ નેવું તે દિશા ત્રિકે છે.**

૭ સાતમી ભૂમિપૂજન ત્રિકે:-

* ચૈત્યવંદન કરતાં પહેલાં જીવોની રક્ષા માટે ખેસ અથવા રમાલથી ત્રણ વાર ભૂમિપૂજની તે ભૂમિપૂજન ત્રિકે છે.

૮ આઠમી આલંબન ત્રિકે :-

(૧) વર્ણાલંબન: ચૈત્યવંદન સૂત્રોના શબ્દો રહી ન જાય તે રીતે વ્યવસ્થિત સૂત્રો ખોલવા.

(૨) અર્થાલંબન:- સૂત્રો ખોલતાં અર્થોની વિચારણા કરતાં ખોલવું તે.

(૩) પ્રતિમાલંબન:- પ્રભુની સન્મુખ જોઈ મૂર્તિનું આલંબન લઈ ખોલવું તે.

૯ નવમી મુદ્રા ત્રિકે:-

(૧) યોગ મુદ્રા:- દશ આંગળીઓ ભેગી કરીને કમળના ડોડાકાર પેટ ઉપર કાણી રાખીને અમાસણુ-ચૈત્યવંદન-નમસ્કૃત્યું ખોલીએ છીએ તે યોગ મુદ્રા.

(૨) બિન મુદ્રા: એ હાથ લાંબા રાખી-ઉભા થઈ કાઉસગ કરીએ છીએ તે બિન મુદ્રા. (અરિહંતચેષ્ઠાણું ને અન્નત્થ કહી કાઉસગ કરવે.)

(૩) મુક્તાસુકિત મુદ્રા: એ હાથ જોડી મોતીની છીપ જેમ પોલા રાખવા. આકૃતિથી કપાળે હાથ લગાડવા. જાવંતિ ચેષ્ઠમાઈ-જાવંતકેવિ સાહુ-જમ વીધરાય ખોલાય છે. તે મુક્તા સુકિત મુદ્રા.

૧૦ દશમી પ્રણિધાન ત્રિકે:- મન, વચન ને કાયા ત્રણેની એકાત્રતાપૂર્વક ચૈત્યવંદન વગેરેથી ભાવ પૂજા કરવી તે પ્રણિધાન ત્રિકે.

-: ચોથી પૂજા ત્રિક :-

* પૂજા કરતાં પહેલાં-ચાંદલો શા માટે !

(૧) કપાળમાં ચાંદલો કરતાં ભાવના રાખવાની છે: કે-હું પ્રભુ આજા પાળી મારે ઉર્વગમન કરી મોક્ષમાં જવાનું છે. જેથી ગોળ ચાંદલો કરી, સંસાર ભ્રમણમાંથી છૂટવા ભભી શિખાવાળો ચાંદલો કરવાનો છે.

(ગોળ ચાંદલો ભવ ભ્રમણ માટે છે)

(૨) પ્રભુપૂજન કરતાં પ્રભુની જમણી પાજી પુરુષોએ અને ડાબી પાજીએ સ્ત્રીઓએ પૂજા કરવી, જેથી દર્શન કરનારને પ્રભુના દર્શન થાય.

(પ્રભુ પાસે ગોળ કુંડાળા કરી ઉભા રહેવું નહીં.

ખીળને દર્શનનો અંતરાય થાય છે.)

-: અષ્ટપ્રકારી પૂજાની સમજણ :-

- * અંમ પૂજા ત્રણ પ્રકારે : જળ, ચંદન કૂલ પૂજા
- * અગ્રપૂજા પાંચ પ્રકારે : ધૂપ - દીપક - અક્ષત નૌવેદ્યને ફળ પૂજા.

(૧) પહેલી જળ પૂજા

- * જળ પૂજા કરતાં પહેલાં પ્રભુ મૂર્તિ ઉપરથી વાસી કૂલ વગેરે યોગ્ય સ્થળે લઈ મૂકવાં. પછી મોરપીંછી વડે પ્રભુની મૂર્તિ ઉપર જવજવ હોય તે દૂર કરવાને આજુબાજુ પથાસન ઉપર વાસી કૂલ કચરો હોય તે પૂંજણી વડે સાફ કરી પછી કળશ કરવો.
- * વાસી ચંદન હોય તેને પાણીથી ભીંજવેલ કાપડના પોતા વડે સાફ કરવું ને જ્ય ચંદન રહી જાય ત્યાં જ વાળાકુંચી ધીમેથી કરી ચંદન દૂર કરવું.
- * પંચામૃત-દૂધ, દહીં, ખાંડ, લી, કૂલ વડે ખનાવી પક્ષાલ કરવો.

* જળ પૂજા કરતાં પહેલાં ખોલવાનો, દોહો, કાવ્ય દોહો

જળ પૂજા જુમતે કરો, મેલ અનાદિ વિનાશ.
જળ પૂજા ફળ મુજ હજો, માગો એમ પ્રભુ પાસ
ૐ હ્રીં શ્રીં પરમ પુરુષાય-પરમેશ્વરાય-જન્મ જરા મૃત્યુ
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેંદ્રાય જલં યજ્ઞમહે સ્વાહા ॥

* જળ પૂજા કરતાં ખોલવાના વધારાના દોહા :-

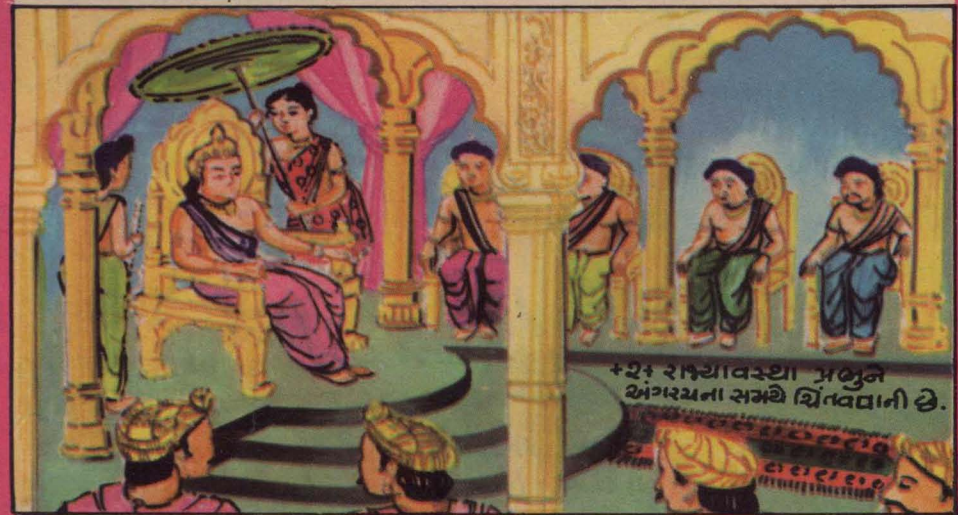
મેરુ શિખરે નવરાવે ઓ સુરપતિ, મેરુ શિખરે નવરાવે, જન્મકાલ જિનવરકો જાણી,
પંચરૂપે કરી આવે, ઓ સુરપતિ, મેરુ શિખરે નવરાવે ॥

પાંચમી અવસ્થા ત્રિક

+૧+ જન્માવસ્થા:- સમયે મેરૂપર્વત પર પ્રભુનો સ્થાપિત કરવાનું ચિંતવવું.

+૨+ રાજ્યાવસ્થા પ્રભુને સંગરચના સમયે ચિંતવવાની છે.

+૩+ શ્રમણાવસ્થા- જોઈકુંડ્યારે પ્રભુ"જેવો શ્રમણાબનુ નેચિતવવું.

૭

સાતમી ભુમિ પુજન ત્રિક

ચૈત્યવંદન કરતાં પહેલા ખેસવકે ત્રણવાર ભુમિપુજન કરવું તે.

૮

છઠ્ઠી દિશા ત્રિક

ચૈત્યવંદન કરતા ત્રણ દિશા તરફ ખેવાનો ત્યાગ કરવો તે.

૯ નવમી મુદ્રા ત્રિક

૧ યોગમુદ્રા:- દશ આંગળી ભેગી કરી ચૈતન્ય વંદનનમુખ્યું જોલાતી વખતે કરાય તે.

૧૦ આઠમી આલંબન ત્રિક

ચૈત્યવંદન સુત્ર-અર્થ-તથા પ્રભુની સુતિનું... આલંબન લઈ કરવું તે.

૨ બિન મુદ્રા

બેઠાથ લાલા રાખી કાઉસગ કરવો તે.

૩ મુક્તા સુક્તિ મુદ્રા

ખાવંતિ ચૈત્યાદ્ય ખાવંત કૈવિસાહુને જેવીરાય જોલતા તરવું તે.

૧૦ દશમી પ્રણિધાન ત્રિક

ચૈત્યવંદન કરતાં સમયે મનવચનને કાયાની એકપ્રતા પુર્વક ચૈત્ય વંદન કરવું તે...

૫ પાંચમી દીપક પૂજા કરવાથી જિનમતી અને શિવશ્રી એ સખીઓ મોકલે ગ્રહ.
પૂજનો દોહો બોલો :-

દ્રવ્ય દીપ સુવિવેકથી કરતા કુઃખ હોય કોક ।
ભાવ પ્રદીપ પ્રમટ કુવે, ભાષિત લોકલોક ॥
ૐ હૌં શ્રી પરમ પુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મ જરા મૃત્યુ,
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય દીપ યજ્ઞમહે સ્વાહા.

૬ છઠી અક્ષત પૂજા :- અક્ષત પૂજા કરવાથી મેના અને પોપટ ભવનો પાર પામ્યા.

પૂજનો દોહો બોલો :-

શુદ્ધ અખંડ અક્ષત ગ્રહી, નંદાવત વિસાધ ।
પૂરી પ્રભુ સન્મુખ રહો, ટાળી સકળ જન્મજ ॥
ૐ હૌં શ્રી પરમ પુરુષાય-પરમેશ્વરાય-જન્મ જરા મૃત્યુ,
નિવારણાય-શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય-અક્ષત યજ્ઞમહે સ્વાહા.

૭ સાતમી નૈવેદ્ય પૂજા :- નૈવેદ્ય પૂજા કરવાથી હુલીરાજ સાતમે ભાવે મોકલે મયા.

પૂજનો દોહો બોલો :-

અણાહારી પદ મેં કર્યાં, વિગઢ મધ્ય અનંત ।
દૂર કરી તે દીછ એ, અણાહારી શિવ સંત ॥
ૐ હૌં શ્રી પરમ પુરુષાય-પરમેશ્વરાય-જન્મ જરા મૃત્યુ
નિવારણાય-શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય-નૈવેદ્ય યજ્ઞમહે સ્વાહા.

૮ આઠમી કૃણ પૂજા :- કૃણ પૂજથી મેના, પોપટ ને દુર્ગંતા નારી સુગતિ પામ્યા.

પૂજનો દોહો બોલો :-

ઇંદાદિક પૂજા ભણી, કૃણ ભાવે ધરી રામ ।
પુરુષોત્તમ પૂજા કરી, માગે શિવ કૃણ ત્યામ ॥
ૐ હૌં શ્રી પરમ પુરુષાય-પરમેશ્વરાય-જન્મ જરા મૃત્યુ
નિવારણાય શ્રીમતે જિનેન્દ્રાય કૃણ યજ્ઞમહે સ્વાહા.

૯ અંબ પૂજા અને અગ્ર પૂજા મળી અષ્ટ પ્રકારી પૂજા એ દ્રવ્ય પૂજા છે.

રાજા-પેથડ શાહ મંત્રીને
જરૂરી કામ કાઠિ તેડવા
પહેરેગીરને મોકલે છે.

મોડગઢનો
રાજ-દરબાર

પહેરેગીર-મંત્રીને
દેરામરમાં પૂજનમાં
એકાગ્ર બેઠ પાછો
ફેરે છે.

પુજારી

પેથડ શાહ મંત્રી.

રાજા-પહેરેગીર બે
તણવાર જઈ પાછો
ફરતાં પોતે જામ છે.

રાજામંત્રીની
એકાગ્રતા બોધ
પુજારીના સ્થાને પોતે ફૂલ
આપવા બેસે છે.

મંત્રી-ફૂલોનો કમ ફેર થવાથી પાછળ
રાજાને જુએ છે. રાજામંત્રીની
પ્રભુભક્તિ બોધવાલાવે છે...
તમારી ભક્તિ પહેલા
પછી મારું કામ

*** સાથિયો ચોખાનો કેમ ?**

- ✦ પકડે, બુવાર, બાજરી, મગ, અડદ, ચણા, તુવેર વગેરેનો કેમ નહિં ?
- ✦ આ બધા અનાજ વાવવાથી ફરી ઉગે છે જ્યારે ચોખા વાવવાથી ફરી જીમતા નથી, આપને ફરી જન્મ લેવાનો નથી, તેથી ચોખાનો સાથિયો કાઢવામાં આવે છે.
- ✦ તેમજ ચોખાનું ખીબું નામ અક્ષત છે, આપને અક્ષય સુખ મેળવવાનું છે, તેથી ચોખાનો છે.
- ✦ આપનો આત્મા નિમંલ, સ્ફટિક જેવો સફેદ છે, જ્યારે ચોખા સફેદ છે, તેથી નિમંલ ચોખાનો સાથિયો છે.

—: સ્વસ્તિક સમજણ :—

(સદ્ધશિક્ષા:->

દર્શન :->

<-ચારિત્ર :

દેવગતિ :->

<-મનુષ્યગતિ :

નરકગતિ:->

<-તિર્થચર્ચાગતિ :

- ✦ ચિદ્ગતિ બ્રમેણ સંસારમાં, જન્મ, મરણ, જન્મજાળા પંચમગતિ વિણ જીવને, સુખ નહિ તિહું કાળા ॥
- ✦ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રના, આરાધનથી સારા સિદ્ધ શિક્ષા ઉપર, હોળો મુજ વાસ શ્રીકાર ॥
- ✦ શાથિયો શા માટે ? સંસારના ચારે ગતિમાં પાપ-તાપ-સંતાપ ને આધિ-બાધિ ને ઉપાધિ હોય છે. જન્મ-જરા ને મરણો કરી રખડવું પડે છે. કાષ્ટને સુખ શાંતિ નથી તે દૂર કરવા દર્શન-જ્ઞાન ને ચારિત્ર જે દરેક આત્માનો સ્વભાવ છે, પરંતુ કર્મના સંયોગે સંસારમાં તે ગુણ ઢંકાઈ ગયો છે, તેને પ્રગટ કરવા (દર્શન, જ્ઞાન ને ચારિત્ર) ત્રણ સમજણ ને વતન કરવાથી પાંચમી ગતિ જે મોક્ષ મેળવવા સ્વસ્તિક કરતાં ભાવના તપ્પવાની છે ને સાથિયો કાઢવાનો છે.
- ✦ નૈવેદ્ય શા માટે ? શરીર મળ્યું છે તે ખાવાનું જોઈએ છે પરંતુ મોક્ષમાં અશરીરી છે. જેથી ત્યાં આહાર નથી. અણાહારીપદ મેળવવા નૈવેદ્ય સાથિયા પર મૂકવાનું છે.
- ✦ કૃળ શા માટે ? પાંચમી ગતિ મોક્ષ. પૂજનું કૃળ માંગવા માટે સિદ્ધશિક્ષા ઉપર સ્થાન મેળવવાની ભાવના માટે કૃળ સિદ્ધશિક્ષા ઉપર મૂકવાનું છે.

- ✦ દર્પણ પૂજા શા માટે? દર્પણમાં પ્રભુનું મુખ જોઈ તેના જેવા વીતરાગીનું સ્વરૂપ મેળવવા, રાગ-દ્વેષ રહિત થવા દર્પણમાં જોવાનું છે.
દર્પણથી નિજ રૂપનો, જીવે સુદ્રષ્ટિરૂપ।

દર્પણ અનુભવ અર્પણ, જ્ઞાનરમણ મુનિભૂપા ॥

- ✦ ચમ્મર પુજા શા માટે? પ્રભુથી ભક્તિ-પ્રીતિ-બહુમાન પ્રગટ કરવા ચમ્મર વીંઝતા નૃત્યપૂજા કરવાની છે
ચામર વીંઝે સુર મન રીંઝે, વીંઝે ચર્ધ ઉજ્જમાળ!
ચામર પ્રભુ શિર ઢાળતાં, કરતાં પુણ્ય ઉદય થાય ॥

(૧) પેથડ શાહ મંત્રીની એકાગ્રતા:-

- ✦ માડવમદનો મંત્રી પેથડ શાહ હતો. રાજ્ય કારભાર કરે, પરંતુ પ્રભુ પૂજા સુકતો નહિં. એક સમયે રાજાને તાકીદનું કાર્ય આવ્યું દ્વારપાળને તેડવા મોકલ્યો પરંતુ મંત્રી પૂજન કરવા ગયા હતા જેથી તે પાછો આવ્યો.
- ✦ રાજાને વાત કરી. પહેરગીરને પાછો તેડવા મોકલ્યો દેરાસરમાં મંત્રી પૂજન કરતા હતા. તેની પૂજની એકાગ્રતા જોઈ પહેરગીર પાછો આવ્યો, રાજાને વાત કરી. મંત્રી પૂજમાં છે તેથી બોલાવી શક્યો નથી.
- ✦ પહેરગીરને ખીજ વાર મોકલ્યો. ગમે ત્યાં હોય, રાજાનો હુકમ છે. પૂજન પછી મારી રાજ્યસભામાં આવી જાય. પરંતુ પહેરગીર પૂજનમાં એકાગ્રતા જોઈ બેસી શક્યો નહીં. પાછો આવીને રાજાને વાત કરી કે મંત્રી એકાગ્રચિત્તથી ભક્તિ કરે છે જેથી હું કંઈ કહી શક્યો નથી.
- ✦ રાજા કહે છે એવી કેવી મંત્રી પૂજા કરે છે? લાવ હું જાઉં. રાજા જાતે મંદિરે આવે છે, પરંતુ મંત્રીની એકાગ્રતા જોઈ આશ્ચર્યમાં ગરકાવ થઈ ગયો.
- ✦ પૂજારી મંત્રીને કૂલ આપી રહ્યો છે, મંત્રી અંગરચના કરે છે, તે જોઈ રાજાએ પૂજારીને ઇશારો કર્યો ને પોતે કૂલ આપવા બેઠો પરંતુ પૂજારી દરરેજના નિયમ લાલ-લીલા સફેદનો અનુક્રમ જાણે, પરંતુ રાજાને અનુભવ નહીં. ગમે તેમ કૂલ આપવા માડયા જેથી મંત્રીએ પાછળ જોયું-રાજાને જોયા.
- ✦ રાજાએ કહ્યું: મંત્રીજી તમારી પૂજા ભક્તિ જોઈ હું પ્રસન્ન થયો છું. તમારું પ્રભુની ભક્તિ પહેલાં કરવી ને મારી આજ્ઞા પછી. તમને છુટ આપું છું રાજા ઉપર એકાગ્રતાની કેવી જાપ પાડી?

(૨) શ્રીપાળને મયણાની ભક્તિનું ફળ :-

- ✦ શ્રીપાળ ને મયણાં લગનાં ખીજે દિવસે દેરાસરે દર્શને જાય છે. પિતાએ કોઠીય પતિ સાથે લગન કરાવી આપ્યા છે. કોષનો વાક કાઠતી નથી. કમ' સિદ્ધાંત ઉપ પૂણું શ્રદ્ધાપૂર્વક દર્શન કરી સ્તુતિથી ભાવ પૂજા કરે છે. ત્યાં અધિષ્ઠાયક દેવને સહાયથી હાર મયણાને અને ખીજેઈ શ્રીપાળને મળે છે. કેવો ભાવ હરો.

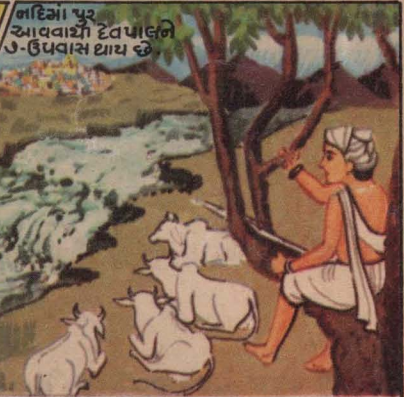
શ્રી ૬- પૂજા કરવા જાય છે.
દેવપાલ રબારી કોફર-મને
પ્રભુભક્તિ કરવા લઈ જશો.

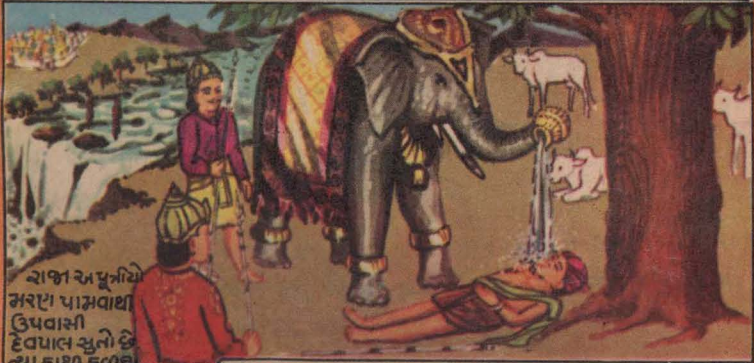
દેવપાલ-
બંધિ દયા
અનન પાણી
લેવાનો સંકલ્પ કરે છે.

પ્રભુ-
પછીજ

સંકરત્રી
એકરાને
પ્રભુભક્તિ
કરવા
લઈ
જાય
છે.

ભદિતો પુર
આવવાથી દેવપાલને
૭-ઉપવાસ થાય છે

રાજા રા પૂજીયો
મરણ પામવાથી
ઉપવાસી
દેવપાલ સુનો છે
ત્યા હાથા કળા
દાલો છે.

પૂજાના નિયમોનું દેવતા પૂર્વક પાલન
કરવાથી દેવપાલ રાજા બને છે....

- ✦ શ્રીપાળ દેશાંતર ગયાને ધણાં વરસ થયા કમલપ્રભા શ્રીપાલની માતા ને મયણા-સાસુવહુ વાત કરે છે, કે મયણા ! શ્રીપાલને દેશાંતર ગયાને ધણો ટાઇમ થયો, કાંઈ સમાચાર નથી.
- ✦ મયણા કહે છે : હે માતાજી ! આજે મને પૂજન કરતાં એવો ભાવ આવ્યો છે કે જેથી તમારા પુત્ર આજે જરૂર આવવા જોઈએ જ્યાં મયણા આમ બોલે છે ત્યાં શ્રીપાળ બારણું ખખડાવે છે. કેવો અનુભવ ને શ્રદ્ધા ! તાત્કાલિક ફળ.
- ✦ પૂ. શ્રી આનંદધનજી મહારાજશ્રીએ ઝડપભદેવ ભગવંતના રતવનમાં કહ્યું છે :
“ચિત્ત પ્રસન્ને રે પૂજન ફળ કહ્યું રે, પૂજન અખંડિત એહ”
- ✦ ચિત્તની પ્રસન્નતા ક્યારે પૂજનમાં આવે ? શ્રીપાળ રાસમાં કહ્યું છે કે :—
તદ્વતચિત્ત-સમય વિધાન-ભાવની વૃદ્ધિ ભવ ભવ ચિત્ત ધણેજી,
૧ ૨ ૩ ૪
વિશ્વમય પુણક પ્રમોદ પ્રધાન, એ છે લક્ષણ અમૃતક્રિયા તણેજી ॥
૫ ૬
- ✦ પૂજન કરતાં છ લક્ષણો હોવાં જોઈએ તો પૂજન ફળ મળે છે તેવાં લક્ષણો ક્યારે આવે તેની તપરતા રાખવી જોઈએ.

(૩) શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવંતે પૂર્વના દેવભવમાં ૫૦૦ તીર્થકરોની કરેલ ભક્તિ :—

(પં. શ્રી વીરવિજયજી કૃત પંચકલ્યાણક પૂજા)

- ✦ શ્રી પાર્શ્વનાથજી પુરુષાદાણી કેમ ? તેમનું આદેય નામકર્મ બધા તીર્થકરો કરતાં જોરદાર હતું. પ્રુષ્યોદય દરેકનો જુદો હોય છે.
- ✦ પ્રભુ પૂર્વના ત્રીજા ભવમાં કનકપ્પાહુ નામે રાજા હતા તે ભવમાં ચારિત્ર લક્ષ વીશ સ્થાનક તપની આરાધના કરી બિન નામનો બંધ નિકાચિત કરી દશમાં પ્રાણુત્મ દેવલોકમાં દેવ થયા ત્યાં ૨૦ સાગરોપમનું આયુષ્ય હતું.
- ✦ તે સમય દરમ્યાન તેરમાં— શ્રી વિમળનાથ ભગવંતથી બાવીસમા નેમનાથ ભગવંતના સમય સુધીમાં દશ તીર્થકરો થયા તે દરેકના પાંચ પાંચ કલ્યાણક થયા—કુલ ૫૦ કલ્યાણકો થયા.
- ✦ પાંચ ભરત-પાંચ ઐરાવત મળી દશ ક્ષેત્રોમાં ૫૦ કલ્યાણકો ગણતાં ૫૦૦ કલ્યાણકોનો ઉત્સવ તે પોતાના દેવભવમાં દેવો સાથે કરે છે. અને અગ્રેસર થઇને નંદીશ્વરદ્વીપ વગેરેમાં શાશ્વત બિનબિગોની પૂજા પોતાને હાથે કરે છે.

(૨૦)

* શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવંતે ૫૦૦ તીર્થકરોની પુજાભક્તિ કરી, તેનું પ્રથમ અઠોઠિક ઉત્પન્ન કરી પુરુષાદાણી પાર્શ્વનાથ ભગવંતે જગતમાં પ્રસિદ્ધિને પામ્યા છે.

(૪) સાધુ પેથડશાહની જિનભક્તિ :—

(દેવ દ્રવ્યનું દેણું તરત ચૂકવી દીધું)

- * શ્રી ગિરનારજી તીર્થ ઉપર શ્વેતામ્બર અને દ્વિમ્બર બંને સંધો ભેગા થઇ ગયા. તીર્થ કેનું? વિવાદ થયો. વૃષ્ઠોએ નિશ્ચય કર્યો વધુ બોલી બોલે તેનું તીર્થ થાય.
- * સાધુ પેથડ શાહ મંત્રીએ ૫૬ ધડી સોનું બોલી તીર્થ શ્વેતામ્બરનું ક્યું (એક ધડીનું વજન ૧૦ શેર-૪૦૦ તોલા થાય)
- * સાધુ પેથડ શાહે નિયમ લીધો કે દેવ દ્રવ્યનું સોનું અપાય નહિ, ત્યાં સુધી અન્ન પાણીનો ત્યાગ, સાંઢણીઓ દોડાવી- છઠ્ઠ થયો, ત્રીજા દિવસે એ ધડી દિવસ બાકી હતી ને સાંઢણીઓ આવી. સુરારતની પહેલાંની છેલ્લી એ ધડી પાણી પીવાય નહિ જેથી અકૃમ કર્યો ને દેવ દ્રવ્યનું ચૂકવી પછી પારણું ક્યું. કેટલી અદધા.
- * છપન ધડી સોનું દેવ દ્રવ્યનું ને ૪ ધડી સોનું વાચકોને દાનમાં આપ્યું. કુલે ૬૦ ધડી સોનું એટલે ચોવીસ હજાર તોલા સોનું લગભગ વાપરી જિન ભક્તિ કરી.
- ૫ કુમારપાળ રાજાએ પૂર્વ ભવમાં પાંચ ઠોડીના ફૂલ ચઢાવી જિન ભક્તિ કરી અને અઠાર દેશના રાજા થયા. સંપ્રતિ-વસ્તુપાળ, તેજપાળ, વિમળ મંત્રી, સબજન મંત્રી, આણુ મંત્રી, ઉદય મંત્રી-વગેરેએ પાત્રિકો સાથે જિન ભક્તિ કરી નામ ઉજ્જવળ બનાવ્યું માટે માનવ જન્મ પામી, તન-મન ને ધનથી જે કાંઈ જિન ભક્તિ કરીએ તો ધન્ય જીવન બને અને પરભવમાં સુંદરતા પામીએ.

* જિનાણા વિરુદ્ધ ડાંઢ લખાયું હોય તે મિચ્છામિ દુકાંડં.

